

**KGZS - Zavod Maribor
Vinarska ulica 14
2000 Maribor**

**Selekcijsko trsničarsko
središče Ivanjковci**

POROČILO O DELU JAVNE SLUŽBE V VINOGRADNIŠTVU ZA LETO 2023

1 Pravna podlaga

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12- ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15, 27/17 22/18, 86/21- odl. US, 123/21, 44/22 in 130/22 – ZPOmK-2, 18/23 in 78/23);

Uredba o javnih službah strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin (Uradni list RS, št. 60/17).

2 Cilji dejavnosti JS v vinogradništvu v obdobju 2018-2024

Program dela javne službe temelji na strategiji razvoja in ukrepov kmetijske politike za vinogradništvo. Večletno strokovno delo je do sedaj potekalo na področju strokovnih nalog selekcija in introdukcija ter na področju vzdrževalne selekcije v matičnih vinogradih z namenom zagotavljanja izhodiščnega razmnoževalnega materiala.

Program dela Javne službe v vinogradništvu na KGZS-Zavodu Maribor je v letu 2023 potekal v Oddelku Selekcijsko trsničarsko središče Ivanjковci. Izvajali sta se nalogi:

- selekcija vinske trte v vinorodnih deželah Podravje in Posavje,
- zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala vinske trte v vinorodnih deželah Podravje in Posavje.

Podizvajalca pri nalogi Selekcija sta bila Kmetijski inštitut Slovenije ter Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor. Pri izvajanju nalog smo sodelovali tudi z Enološkim laboratorijem matičnega zavoda ter z Javno službo kmetijskega svetovanja in Javno službo zdravstvenega varstva rastlin.

3 NALOGA: Selekcija vinske trte v Podravju in Posavju

V letu 2023 smo izvajali pozitivno množično selekcijo, spremljali starejše populacije in vodili selekcijske knjige za sorte Rumeni muškat, Muškat ottonel, Šipon, Laški rizling, Dišeči traminec, Sauvignon in Chardonnay. Poleg selekcijskega dela je bilo poskrbljeno tudi za osnovno oskrbo in zaščito trt pred boleznimi, v selekcijsko delo pa so bile vključene trte starejših populacij Rumenega plavca in Rumenega muškata, posajene v letu 2022 na dveh različnih lokacijah. Za potrebe naloge selekcija smo posadili 94 izvornih trt

klonov Modre frankinje v lonce, v letu 2024 pa je predvideno sajenje v matični nasad. V matičnjaku, kjer poteka pridelava podlag, je bilo dosajeno 229 korenjakov Matekovičevih podlag 8BČ in 6M.

V Podravju in Posavju smo nadaljevali s klonsko selekcijo pri gospodarsko pomembnih sortah: Muškat ottonel, Rumeni muškat, Sivi pinot, Šipon, Laški rizling, Renski rizling in Rumeni plavec. Pri teh sortah smo po selekcijskem programu spremljali material in vodili selekcijske knjige. Pri klonskih kandidatih Rumenege muškata je bil opravljen preizkus cepilnosti, vrednotenje izbranih OIV deskriptorjev in pripravljen slikovni material. Pri 8 klonskih kandidatih Muškat ottonela in 5 klonskih kandidatih Sivega pinota smo opravili meritve parametrov rasti in rodnosti ter mikroviniifikacije z razsluzenjem in analizami mošta, dodajanjem bistrila in pretoki. Vinificirana je bila še Modra frankinja in Radgonska ranina ter 5 tolerantnih sort. Pri sorti Traminec, odbrani na Janževem vrhu, so bili na lokaciji Rihtarovci podsajeni klonski kandidati s cepljenkami, razmnoženimi v letu 2022, cepljenje klonskih kandidatov pa je bilo opravljeno tudi v letu 2023. Pri klonskih kandidatih vinske sorte Rumeni plavec, posajenih na lokaciji Jablance pri Kostanjevici, se je v letu 2023 nadaljevalo z vodenjem selekcijske knjige. Pri vinifikacijah predhodnega leta so bile opravljene senzorične kontrole, kontrole vsebnosti žvepla, dodajanje bistrila, pretok, groba in fina filtracija s polnitvijo vin ter osnovne analize z organoleptično oceno vin.

Tabela 1: Letni cilji s kazalniki za nalogo selekcija

Letni cilji	Kazalniki za doseganje letnih ciljev
Izvajanje postopkov klonske selekcije meritve parametrov rasti in rodnosti opravljene mikroviniifikacije	- Opravljene meritve parametrov rasti in rodnosti pri klonskih kandidatih sort Muškat ottonel in Sivi pinot - 20 mikroviniifikacij pri klonskih kandidatih sort Muškat ottonel in Sivi pinot, pri Radgonski ranini in Modri frankinji ter petih tolerantnih sortah
Osnovni in zaključni serološki testi načrtovano 1.500-2.500 testov	- Realiziranih 720 testov pri Sivem pinotu ter 1800 pri Rumelih muškatih in Šiponu
Molekularni testi planirano do 45 vzorcev	- Realizirano testiranje 30 vzorcev pri Rumelih muškatih in Šiponu
Strokovni prispevki na srečanjih in posvetih število prispevkov, najmanj eden	- Prispevek za zbornik Vinski letnik VD Podravje na sejmu Agra - Objavljen zapis v Kmečkem glasu
Lastno izobraževanje obisk vsaj enega izobraževanja (simpozij, kongres, posvet)	- Varstvo trajnih nasadov (vinske trte), Pesnica - Zlata trsna rumenica in ukrepi za preprečevanje širjenja - Udeležba na 6. Vinogradniško-vinarskem kongresu na Ptuj - Udeležba na Dnevu sadjarsko vinogradniške tehnike - Vinogradniška posveta v okviru Lombergarjevih dni in na sejmu Agra
Sodelovanje na sejmu Agra, prerezu letnika in ostalih organiziranih	- 5 vzorcev na organiziranem ocenjevanju Prerez letnika na Zavodu Maribor in 6 na lokalnih ocenjevanjih

ocenjevanjih vin število vzorcev na ocenjevanju, 2-10	- Realizirano sodelovanje na sejmu Agra z vinifikacijami iz kleti Litmerk na stojnici Zavoda Maribor in na vinogradniškem posvetu ter Lombergarjevih dnevih
Prenos znanja: predavanja, delavnice, dnevi odprtih vrat število delavnic, najmanj ena dan odprtih vrat, eden število obiskovalcev, najmanj 30 na dogodek število predavanj, dve ali več	- Delavnica - 28. marec 2023, Ivanjковci - Dan odprtih vrat - 7. september 2023, Svetinje, Litmerk - Predavanja: delavnica, dan odprtih vrat, za udeležence izobraževanja NPK vinogradnik (spletni seminar) in na usposabljanju za kmetijske svetovalce specialiste - Število obiskovalcev: cca. 45 in več, odvisno od dogodka

4 NALOGA: Zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala v Podravju in Posavju

Izhodiščni razmnoževalni material se zagotavlja v baznem vinogradu s pridelavo cepičev, v matičnjaku s pridelavo ključev podlag in s pridelavo baznih trsnih cepljenk. Pridelava baznega materiala poteka izključno v selekcijsko trsničarskih središčih.

V kolekcijskem nasadu Litmerk (GERK: 4157605, 4030182 in 4157609) je trenutno posajeno 3.586 baznih matičnih trsov 33 potrjenih klonov dvanajstih sort: Sauvignon (3 kloni), Ranina (4 kloni), Dišeči traminec (3 kloni), Laški rizling (4 kloni), Šipon (5 klonov), Beli pinot (2 klona), Chardonnay (3 kloni), Renski rizling (3 kloni), Kraljevina (2 klona), Ranfol (1 klon), Modra frankinja (2 klona) in Žametovka (1 klon). V manjši količini so v kolekciji posajeni tudi kloni STS Vrhpolje (282 trt) in ostali klonski kandidati Modre frankinje (57 trt). Referenčne trte vseh potrjenih klonov so posajene v povsem izoliranih razmerah v repozitoriju, kjer rastejo še brezvirusne indikatorske rastline in novo razmnoženi potaknjenci. V baznem matičnem vinogradu je mogoče letno pridelati med 130.000 in 170.000 cepičev (očes). Tudi v minulem letu so se v nasadu pojavili simptomi bolezni esca, ki je vplivala na pridelek cepičev in grozdja. Glede na prisotnost bolezni smo delno izvedli ukrep dendrokirurgije. V nasadu je bilo pridelano 10.030 kg grozdja za prodajo, cca. 650 kg pridelanega grozdja pa je bilo porabljenega za vinifikacije v okviru strokovnih nalog.

V matičnjaku Litmerk (GERK: 4030159) je posajeno 1.625 trt, od tega 1.363 trsov podlage K 5BB kl. 13-15 Gm, 128 trsov podlage 6M in 134 trsov podlage 8BČ, poteka pa pridelava ključev podlag, ki so v obeh selekcijskih središčih potrebni za zagotavljanje sadilnega materiala kategorije »baza«. V primerjavi s predhodnim letom bo zaradi neugodnih vremenskih razmer pridelek proizvodnje leta 2023 nižji. Končna številka pridelave bo znana po zaključeni pripravi ključev podlag.

Iz matičnega nasada Litmerk smo v letu 2023 prodali 90.000 očes cepičev baza, medtem ko smo za lastno cepljenje narezali in pripravili 36.000 očes cepičev. V primerjavi z letom prej je prodaja cepičev precej višja. Pri nekaterih sortah oziroma klonih je možno zagotoviti še večje količine cepičev, vendar zaradi neustreznega izbora sort povpraševanja po njih ni bilo. Iz matičnjaka je bilo pripravljenih 41.600 ključev podlag. Prodanih je bilo 7.000 ključev podlag pridelave 2022, del pridelave podlag-34.600 ključev pa smo uporabili za lastno cepljenje, ki je bilo opravljeno v prvi dekadi aprila.

V bazni trsnici (GERKI: 4440697, 4721869 in 5266708) poteka razmnoževanje 33 klonov po naročilu trsničarjev ali ostalih kupcev baznega materiala ter pridelava cepljenk za potrebe strokovnih nalog. V letu

2023 smo cepili 25.240 kom sortimenta potrjenih klonov in v povprečju pridelali 34,0 % prvorazrednih cepljenk, ki se bodo uporabile za sajenje v spomladanskih mesecih leta 2024. Razlika količine pridelanih podlag se je porabila za potrebe naloge selekcija oziroma zagotovitve matičnih trt, pridelek cepljenk pa je bil minimalen. Slab izplen je posledica neugodnih vremenskih razmer in poplavljenega zemljišča v nekaterih predelih trsnice v drugi polovici vegetacije. Tudi pri lanski proizvodnji smo v trsnici uporabili biorazgradljivo folijo, saj je pridelava na omenjeni foliji vmesna z ekološkega vidika. Glede na razpoložljive sorte smo po naročilu cepili bazne cepljenk za matične nasade. V minulem letu je glede na naravo proizvodnje potekala maloprodaja cepljenk pridelave 2022 in eventualni ostanek pridelave 2021, količinsko pa je bila prodaja realizirana na ravni predhodnega leta.

V kolekcijskem nasadu, matičnjaku in repozitoriju klonov smo v skladu z zakonodajo na tem področju opravljali redno vzdrževalno selekcijo. V sodelovanju z uradnim organom (KIS/SUP) smo v postopku uradnega potrjevanja vsakoletne pridelave baznih cepljenk, cepičev in ključev podlag opravili terenske kontrolne preglede matičnih trsov, ki smo jih dolžni zagotavljati po "Zakonu o zdravstvenem varstvu rastlin" in "Pravilniku o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje trte". Dodatne redne vizualne preglede smo zaradi vse večjih težav z boleznimi rumenic izvajali sami kot registrirani imetniki matičnih rastlin tako v nasadih kot v predpisanih razdaljah varovalnih pasov navedenih nasadov.

Tabela 2: Letni cilji s kazalniki za nalogo selekcija

Letni cilji	Kazalniki za doseganje letnih ciljev
Oskrba baznega vinograda in matičnjaka ter bazne trsnice in nasada tolerantnih sort evidenca tehnoloških ukrepov in tretiranj	- Opravljeno 65 tehnoloških ukrepov - Opravljeno 44 tretiranj
Zagotavljanje baznih cepičev število prodanih cepičev 55.000-90.000 očes	- Prodano 90.000 očes cepičev - Za lastno cepljenje pripravljeno 36.000 očes cepičev
Zagotavljanje baznih ključev podlag število prodanih ključev 5.000-30.000	- Prodano 7.000 ključev podlag - Za lastno cepljenje porabljeno 34.600 ključev podlag
Zagotavljanje baznih trsnih cepljenk število prodanih cepljenk 5.000-10.000	- Prodano cca. 5.000 kosov cepljenk
Strokovni prispevki na srečanjih in posvetih število prispevkov, najmanj eden	- Prispevek za zbornik Vinski letnik VD Podravje na sejmu Agra - Objavljen zapis v Kmečkem glasu
Sodelovanje na Dnevu tehnike v Mariboru, sejmu Agra, prerezu letnika in ostalih organiziranih ocenjevanjih vin število vzorcev na ocenjevanju, 2-10	- 5 vzorcev na organiziranem ocenjevanju Prerez letnika na Zavodu Maribor in 6 na lokalnih ocenjevanjih - Realizirano sodelovanje na sejmu Agra z vinifikacijami iz kleti Litmerk na stojnici Zavoda Maribor in na vinogradniškem posvetu ter na Lombergarjevih dnevih

Prenos znanja: predavanja, delavnice, dnevi odprtih vrat	- Delavnica - 28. marec 2023 - Dan odprtih vrat - 7. september 2023
število delavnic, najmanj ena dan odprtih vrat, eden	- Predavanja: delavnica, dan odprtih vrat, za udeležence izobraževanja NPK vinogradnik (spletni seminar) in na usposabljanju za kmetijske svetovalce specialiste
število obiskovalcev, najmanj 30 na dogodek	- Število obiskovalcev: cca. 45 in več, odvisno od dogodka
število predavanj, dve ali več	

5 Ostale naloge STS Ivanjkovci

V letu 2023 smo oskrbovali manjši nasad tolerantnih sort (cca. 670 trt), opravili mikroviniifikacije izbranih sort ter spremljali odpornost posameznih sort na bolezni in morebitne škodljivce. Z javno službo zdravstvenega varstva rastlin smo po predhodnem dogovoru sodelovali pri ocenjevanju tolerantnosti na bolezni in škodljivce.

V okviru izobraževanj smo se v oddelku udeležili Dneva mladih sodelavcev KGZS, Dneva varstva trajnih nasadov, Usposabljanja pokuševalcev vina, mošta ter drugih proizvodov iz grozdja in vina, usposabljanja Osnove vinarstva in ustekleničenje vina ter Usposabljanja za izvajalce ukrepov varstva rastlin, udeležba na 6.vinogradniško vinarskem kongresu in salonu Sauvignon na Ptuj, na Dnevu sadjarsko vinogradniške tehnike in na Delavnici o ukrepih za preprečevanje širjenja ZTR v okuženem območju ter vinogradniških posvetov na Agri in Lombergarjevih dnevih.

Sodelovali smo v delu projekta IPMWORKS, ki se je začel oktobra 2020. Skupaj s sodelavci projektne skupine smo v matičnem nasadu Litmerk ponovno preverili metodo konfuzije in jo v okviru demo dogodka predstavili uporabnikom. Po planu smo izvedli tudi naloge v okviru ciljnega raziskovalnega projekta Tehnologije trsničarske pridelave. Na sejmu Agra smo na stojnici KGZS in vinogradniškem posvetu sodelovali z vzorci vin mikroviniifikacij letnika 2022, izbrane mikroviniifikacije tekočega leta pa smo predstavili tudi udeležencem vinogradniškega posveta na Lombergarjevih dnevih.

V letu 2023 je bil realiziran sprejem različnih ekskurzij iz izobraževalnih ustanov. Tako so bile v selekcijskem središču terenske vaje študentov VS šole Ptuj, FK BV Maribor in dvakrat študentov BTF Ljubljana. V marcu smo s strokovnimi sodelavci iz KIS-a, FK BV in matičnega Zavoda organizirali strokovno delavnico in v septembru dan odprtih vrat. Sodelovali smo na treh sestankih, ki so bili sklicani s strani strokovno tehnične koordinacije ali na poziv MKGP. V okviru investicij smo v letu 2023 realizirali nakup prenosnega računalnika, elektrostatičnega pršilnika in traktorskega viličarja s hidravličnim prijemalom za zaboje ter kovinskih stebričkov v programu predvidene nabave armature za obnovo matičnega nasada.

REKAPITULACIJA PROGRAMA IN PRIHODKOV ZA LETO 2023

Preglednica 1: Finančna realizacija programa 2023 po vrsti stroškov in virih ter izvajalcih

Naloga / PP 200020	Vrednost skupaj za leto 2023				
	Strošek dela	Materialni strošek	Posredni stroški	Investicija	
Izvajalec PP 200020	121.984,57	40.538,86	8.100,00	22.500,00	193.123,43
Lastna sredstva	4.326,22	29.005,40	/	/	33.331,62
SKUPAJ PP 200020 in lastna sredstva	126.310,79	69.544,26	8.100,00	22.500,00	226.455,05
Podizvajalec KIS	27.088,50	3.079,83	3.709,83	/	33.878,16
Podizvajalec FKVB	9.484,92	956,49	/	/	10.441,41
Skupaj podizvajalca PP 200020	36.573,42	4.036,32	3.709,83	/	44.319,57
SKUPAJ	162.884,21	73.580,58	11.809,83	22.500,00	270.774,62
PP 200020	158.557,99	44.575,18	11.809,83	22.500,00	237.443,00
Lastna sredstva	4.326,22	29.005,40	/	/	33.331,62
SKUPAJ PP 200020 in lastna sredstva	162.884,21	73.580,58	11.809,83	22.500,00	270.774,62

Preglednica 2: Specifikacija prihodkov za lastna sredstva

Vrsta sredstev	Neto vrednost
Plačilne pravice in ostali prihodki	7.007,85
Podlage za cepljenje (dolžina 37 cm)	1.190,00
Cepiči za cepljenje	5.720,00
Trsne cepljenke (matični vinograd)	8.960,00
Trsne cepljenke (100-999 kom)	1.475,91
Trsne cepljenke (1-99 kom)	1.244,61
Grozdje	7.733,25
Skupaj	33.331,62

Pripravila:
vodja STS Ivanjковci
mag. Tanja Vaupotič

